

Опорената от отхвърлянето на мобата и Ана е възрастна жена с набръчкано, свито от мъка лице. Подробната, малко неорганизирана моделировка на пътята изобилна ва от категоричността на дебелине линии, предаващи чертите на лицето. Характерни пръв полед със силуетите от живописа от XI в. във Водоча се намалява от линейна-та трактовка на формата и сухотата на линиите, по-близки до тези от църквата „Св. София“ в Охрид²². Най-вероятната дата за създаването на ранните земески фрески е късният XI в., време, твърде размирно, но от което имаме най-много успоредни сред стенописите, като тези в Карабаш клисе и трикохва в Талар (Каландоклия), Епископия-та на Евритания (втори стий), някои образи от стенописите на „Св. Лука“ във Фокида и др.²³

Преди две десетилетия реставраторът Илгамен Петров разчисти фрагменти от средновековен живописен слой на църквата „Св. Георги“ в квартал Кюлуша²⁴, Кюстендил. Това са изобразения от първия регистър в източната част на храма – върху четирите подкуполни стълба и тези в олтар, в средната абсида, както и неясен фрагмент върху западната стена южно от входната врата. В абсидата са разкрити само долните части от фигурите на двама църковни отци литургисти, по всяка вероятност Василий Велики и Йоан Златоуст, обрънати към изток, където под абсидния прозорец личат контурите на олтарна трапеза. Към изток са обрънати и другите двама епископи, изобразени върху прилежащите към абсидата стени на бемата. Още двама светци със свещенически сан са представени, вече насрещно, върху обрънатите към бемата стени на двата стълба в олтар. Те, особено този върху южната страна на северозападната стена има още едно изобразение на светец йерей, докато върху южната страна на югоизточния стълб два дълги толи крака са принадежали на Йоан Кръстител или на светец отшелник. В протезиса върху северната страна на северозападния стълб е било изобразено „Причастването на Мария Египетска“²⁵.

Докоро се виждаха само двете изобразения върху северозападния подкуполен стълб пред олтар. Другата фигура на светец с бяла коса и средно дълга брада върху северната страна на стълба напомня твърде много някои от южния кораб на охридската църква „Св. София“. Лицето обаче не притежава солидната скульптурна моделировка на охридските ликови. Формите са изградени с меки, преобладаващи кафяви сенки, контурът е тъмнокафяв, а бръчките по лицето са предадени с тънки тъмно-червени линии, както в ликовете от първия регистър на северната стена в Нерези. Тъмночервеният фелон, епитрахилът и наръчаният имат пестелива графична ураса. А. Трабар датира това изобразение в по-широки граници – XIII–XIV в.²⁶ Като го сравняваме със св. Антим от Мелник, смятаме, че можем да го отнесем към първата половина на XII в.²⁷ От надписа към изобразението са запазени няколко букви: (EP) M2VACO(2), които свидетелстват, че тук е бил изписан безсребреникът св. Ермолай, духовният наставник на св. Пантелеймон, загинал заедно с него²⁸. Младото толобродо лице върху източната страна на същия стълб принадежи на друг светец лецител, Даман (напис: ΔΑΜΑΝΑΝΟ2), изобразен със свитък в ръка. Д. Красовска-Райнова разкри върху южния подкуполен стълб пред олтар още двама светци лецители: единият от юг с кутия с лекаръства в ръка е св. Пантелеймон, а другият вероятно е св. Козма, братът на Даман²⁹. Този факт е напълно обясним за църква, която се намира в един известен още от античността балнеологичен център като Кюстендил.

Върху западната страна на северозападния подкуполен стълб беше разкрит от А. Мазакова и образът на св. Никола – единственото запазено лице, рисувано от същата ръка, както св. Ермолай. Мазакова е разчитала и осем изобразения върху двата западни стълба, четри от които са на жени светци, а останалите четри – на военни светци. За отбелязване при тях е богатата ураса на дългите туники и хламиди³⁰, в които виждаме и трилистни кривове (лилии). Светците са Варвара, Неделя, вероятно Екатерина и Параскева³¹, докато сред военните светци само св. Мина³² може да бъде идентифициран точно по позата на оранта и медальона с изобразението на Христос върху тавлия на хламидата му. Изображенията в наоса на църквата са по-едри и ширококопелести от тези в олтар и като че са рисувани от друга ръка.

Най-интересни за нас са четирите фигури на дякони, изобразени в проходите между двете олтарни членения – на източните страни на двата стълба и на срещуположните им пиластри между трите абсиди. Необичайното при тях е, че дяконите са изобразени не насрещно, а в три четвърти, в ход, като тези между абсидите са обрънати към средната абсида и олтарния престол, а изобразените върху стълбовете – към страничните части на олтар: протезиса и дяконика. Всички те носят в обвитите с анти-